

B9-0168/2024

8.3.2024

PASIŪLYMAS DĖL REZOLIUCIJOS

pateiktas siekiant užbaigti diskusijas dėl Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai pareiškimo

pagal Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 dalį

dėl glaudesnių ES ir Armėnijos ryšių ir būtinybės sudaryti Azerbaidžano ir Armėnijos taikos susitarimą
(2024/2580(RSP))

Anna Fotyga, Lars Patrick Berg, Witold Jan Waszczykowski, Adam Bielan, Anna Zalewska, Beata Kempa, Jacek Saryusz-Wolski, Eugen Jurzyca
ECR frakcijos vardu

Europos Parlamento rezoliucija dėl glaudesnių ES ir Armėnijos ryšių ir Azerbaidžano ir Armėnijos susitarimo dėl taikos reikalingumo (2024/2580(RSP))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Armėnijos ir Azerbaidžano,
 - atsižvelgdamas į savo 2024 m. vasario 28 d. rezoliuciją „Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas. 2023 m. metinis pranešimas“¹,
 - atsižvelgdamas į Europos Sąjungos ir Europos atominės energijos bendrijos bei jų valstybių narių ir Armėnijos Respublikos visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą (VTPS)², kuris visapusiškai įsigaliojo 2021 m. kovo 1 d.,
 - atsižvelgdamas į 1999 m. gegužės 31 d. Tarybos ir Komisijos sprendimą dėl Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Azerbaidžano Respublikos Partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo (ES ir Azerbaidžano partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo), kuris įsigaliojo 1999 m., sudarymo³,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. vasario 13 d. įvykusio penktojo ES ir Armėnijos partnerystės tarybos posėdžio rezultatus,
 - atsižvelgdamas į 2024 m. vasario 9 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „Armėnijos partnerystės įgyvendinimo ataskaita“ (SWD(2024)0041),
 - atsižvelgdamas į 2023 m. vasario 20 d. pradėtą ES misiją Armėnijoje,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 dalį,
- A. kadangi ES ir Armėnijos santykiai grindžiami tokiomis bendromis vertybėmis kaip demokratija, teisinė valstybė, žmogaus teisės ir pagrindinės laisvės, ir bendru interesu, kad Armėnija įgyvendintų ekonomines ir politines reformas ir dalyvautų regioniniame bendradarbiavime, be kita ko, įgyvendinant Rytų partnerystės programą;
- B. kadangi 2024 m. vasario 13 d. Briuselyje įvyko penktasis ES ir Armėnijos partnerystės tarybos posėdis; kadangi posėdyje buvo patvirtintas abipusis ES ir Armėnijos interesas ir įsipareigojimas stiprinti ir gilinti bendromis vertybėmis grindžiamus santykius;
- C. kadangi ES ir Armėnija susitarė pradėti rengti naują ES ir Armėnijos partnerystės darbotvarkę, nustatančią platesnio užmojo bendrus bendradarbiavimo visais aspektais prioritetus;
- D. kadangi, nepaisant didelių sunkumų, pastaraisiais metais Armėnijoje įvyko svarbių

¹ Priimti tekstai, P9_TA(2024)0104.

² OL L 23, 2018 1 26, p. 4.

³ OL L 246, 1999 9 17, p. 1.

politinių pokyčių, o jos vyriausybė yra įsipareigojusi užtikrinti, kad demokratinės institucijos iš tiesų veiktų, ir naudotis VTPS, kaip šalies modernizavimo reformų planu;

- E. kadangi Armėnija padarė tolesnę pažangą įgyvendinant reformas tokiose svarbiose srityse kaip teisingumas ir teisinė valstybė bei kova su korupcija; kadangi Armėnija taip pat padarė didelę pažangą švietimo, sveikatos priežiūros, migracijos ir civilinės saugos srityse;
- F. kadangi Armėnija pareiškė ketinimą toliau plėtoti ir gilinti savo partnerystę ir bendradarbiavimą su ES, be kita ko, palaikant dvišalius santykius ir vadovaujantis Rytų Partnerystės regionine politika; kadangi Armėnijos projektu „Crossroads of Peace“ daugiausia dėmesio skiriama regioninio bendradarbiavimo ir susisiektimo tarp regionų svarbai; kadangi 2023 m. spalio 17 d. ministras pirmininkas Nikol Pashinyan kalbėdamas Europos Parlamente pažymėjo, kad Armėnija yra pasirengusi labiau priartėti prie Europos Sąjungos;
- G. kadangi ES ir Armėnija aptarė galimybes pradėti dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo;
- H. kadangi ES tebėra didžiausia paramos teikėja šalyje, teikianči didelę paramą teisingumo, teisinės valstybės, kovos su korupcija, švietimo ir žaliosios pertvarkos srityse;
- I. kadangi Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą turėjo neigimų padarinių Pietų Kaukazui ir dar labiau pablogino saugumo padėtį regione; kadangi paaiškėjo, kad Rusija iš tiesų nėra pasirengusi užtikrinti Armėnijos saugumo; kadangi Armėnija jau susilpnino savo ryšius su Rusija saugumo srityje, nes ji sustabdė savo dalyvavimą Rusijos vadovaujamoje Kolektyvinio saugumo sutarties organizacijoje (CSTO), tačiau tebėra Eurazijos ekonominės sąjungos narė;
- J. kadangi 2023 m. rugsėjo 19d. Azerbaidžanas pradėjo neišprovokuotą karinį puolimą, kad jėga atgautų savo tarptautiniu mastu pripažintos Kalnų Karabacho teritorijos kontrolę, o tai baigėsi Armėnijos gyventojų išvykimu iš šios teritorijos; kadangi nuo 2024 m. sausio 1 d. panaikintos visos vadinamosios Kalnų Karabacho Respublikos valstybės institucijos; kadangi atsinaujinę karo veiksmai Pietų Kaukaze kelia didelį susirūpinimą ir todėl ES šiame regione turi proaktyviau imtis veiksmų; kadangi Armėnijos ir Azerbaidžano santykių normalizavimo perspektyvos išlieka nestabilios, todėl ES turėtų remti ir skatinti abi šalis siekti taikos susitarimo, be kita ko, suteikiant glaudesnės integracijos su ES galimybių, jei jos nuspręstų siekti šio tikslo;
- K. kadangi Armėnijos ir Azerbaidžano ginkluoti konfliktai turėjo katastrofišką poveikį viso regiono kultūros, religijos ir istorijos paveldui ir dėl to gyventojai buvo priversti persikelti ir kultūros paveldas buvo sunaikintas;
- L. kadangi 2024 m. vasario 13 d. Komisija paskelbė, kad, be 12,2 mln. EUR, apie kuriuos buvo paskelbta 2023 m. rugsėjo mėn., ji skiria dar 5,5 mln. EUR humanitarinės pagalbos, skirtos iš Kalnų Karabacho priverstinai perkeltiems armėnams;
- M. kadangi pranešama, kad daugiau kaip 20 000 armėnų, kurių dauguma – civiliai ir (arba) humanitarinės pagalbos darbuotojai, tebėra įkalinti Baku, kur jie laukia teismo;

- N. kadangi tvariam Armėnijos ir Azerbaidėano santykių normalizavimui pasiekti reikia, kad visas smurtas liautųsi; kadangi valstybinės Azerbaidėano ir Armėnijos bendrų sienų ribų nustatymo komisijos susitiko septintą kartą; kadangi abi pusės nusprendė „kuo skubiau“ sudaryti susitarimą, kuris turėtų būti svarbus žingsnis siekiant pasirašyti taikos sutartį; kadangi šis susitarimas taip pat turėtų prisidėti prie ilgalaikio dvišalių santykių ir viso platesnio regiono stabilumo; kadangi šį tikslą bus galima pasiekti tik tada, kai Armėnijos ir Azerbaidėano valdžios institucijos galės užtikrinti taikų sambūvį ir pagarbą mažumų teisėms;
- O. kadangi 2023 m. gruodžio 7 d. Armėnija ir Azerbaidėanas paskelbė bendrą pareiškimą apie apčiuopiamas pasitikėjimo didinimo priemones, įskaitant 32 sulaikytų Armėnijos kariškių ir 2 Azerbaidėano kariškių paleidimą; kadangi Azerbaidėanas įkaitais vis dar laiko 23 armėnus, įskaitant buvusius Kalnų Karabacho vadovus;
- P. kadangi keturi Armėnijos kariai buvo nužudyti per 2024 m. vasario 13 d. Siuniko provincijoje Azerbaidėano surengtą išpuolį prieš Nerkin Hand kaimą – tai intensyviausia karo veiksmų eskalacija pasienyje per ilgą laiką;
- Q. kadangi nuo 2023 m. gruodžio mėn. Armėnija ir Azerbaidėanas surengė kelis dvišalius susitikimus, įskaitant Armėnijos ministro pirmininko Nikolo Pashinyano ir Azerbaidėano prezidento Ilhamo Aliyeva aukšto lygio susitikimą 2024 m. vasario 17 d. vykusioje Miuncheno saugumo konferencijoje; kadangi abu vadovai teigia susitarę dėl svarbiausių taikos sutarties principų, tačiau abi pusės nesutaria dėl daugybės klausimų, įskaitant transporto jungčių atkūrimą, sienos ribų nustatymą ir atskyrimą, taip pat dėl to, kas turėtų tarpininkauti; kadangi ES pasisiūlė padėti vesti šių dviejų šalių derybas;
- R. kadangi ankstesni Parlamento įspėjimai dėl šios padėties nepaskatino didelių ES politikos pokyčių Azerbaidėano atžvilgiu; kadangi tris dešimtmečius Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos, ES ir kitų tarptautinių dalyvių dėtu diplomatijos ir taikos kūrimo pastangų nepakako tam, kad Azerbaidėanas būtų atgrasytas nuo karinės jėgos panaudojimo ir būtų surastas taikus konflikto sprendimas;
1. teigiamai vertina pažangą, kurią Armėnija padarė įgyvendindama visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimo veiksmų gaires; ragina ES ir Armėnijos partnerystės tarybos narius glaudžiai bendradarbiauti įgyvendinant vykdomas ir būsimas reformas;
 2. pakartoja, kad ES yra įsipareigojusi remti Armėnijos suverenumą, demokratiją ir teritorinį vientisumą; mano, kad ES, atnaujindama dabartinį visapusiškos ir tvirtesnės partnerystės susitarimą, turi parengti Armėnijai skirtą plataus užmojo bendradarbiavimo planą, kuriuo vadovaudamasi Armėnija labiau įsitvirtintų demokratinių Vakarų šalių bendrijoje ir jai būtų lengviau užmegzti santykius su kaimyninėmis šalimis;
 3. pakartoja remiantis demokratiškai išrinktą Armėnijos vyriausybę; palankiai vertina ministro pirmininko Nikolo Pashinyano pareiškimą, kad Armėnija nebus įtraukta į naują karą su Azerbaidėanu, ir jo pastarojo meto raginimus atnaujinti aukščiausio lygmens taikos derybas su Azerbaidėanu;
 4. palankiai vertina tai, kad Armėnija ratifikavo Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutą;

5. ragina Europos Sąjungą pradėti ES ir Armėnijos dialogą dėl vizų režimo liberalizavimo, kuris padės puoselėti žmonių tarpusavio santykius ir prisidės prie tolesnio reformų įgyvendinimo;
6. palankiai vertina pilietinės visuomenės vaidmenį Armėnijai pereinant nuo posovietinės sistemos prie vakarietiškos demokratijos ir ragina ES toliau remti Armėnijos piliečių pastangas įgyvendinti ilgalaikes reformas savo šalyje, pagrįstas teisinės valstybės principu ir bendromis vertybėmis;
7. ragina Komisiją ir Tarybą apsvarstyti galimybę išnagrinėti šalies kandidatės statuso suteikimo Armėnijai galimybes, atsižvelgiant į šalies europinius siekius, dėl kurių ji turėtų pasitraukti iš Rusijos vadovaujamos CSTO ir Eurazijos ekonominės sąjungos; ragina ES pateikti priemones, kuriomis būtų švelninami tokio sprendimo padariniai;
8. smerkia Rusijos kišimąsi į Armėnijos reikalus, kuriuo siekiama skleisti neramumus, taip pat bendrą Rusijos vaidmenį, dėl kurio kelis dešimtmečius konfliktas yra skatinamas, siekiant iš jo gauti politinės naudos;
9. ragina tarptautinę bendruomenę padėti Azerbaidžanui išminuoti Kalnų Karabachą, kuriame palikta 1,5 mln. minų, kurių kai kurios pagamintos ne seniau kaip 2021 m.; pabrėžia, kad dėl šių minų kiekvieną savaitę žūsta žmonės, o tai yra didelė kliūtis ekonominei plėtrai, šalies viduje perkeltų asmenų grįžimui, žemės ūkiui, taip pat statybos ir transporto projektams;
10. pakartoja, kad smerkia pastaraisiais metais Azerbaidžano surengtas karines intervencijas į tarptautiniu lygmeniu pripažįstamą Armėnijos teritoriją; pakartoja savo reikalavimą išvesti Azerbaidžano karius iš visos suverenos Armėnijos teritorijos ir paleisti visus neteisėtai sulaikytus armėnus; smerkia neseniai Nerkin Hand kaime surengtą išpuolį prieš Armėnijos karius; pabrėžia, kad Azerbaidžano susisiekimo su jo Nachičevanės eksklavu klausimus reikėtų spręsti visapusiškai atsižvelgiant į Armėnijos suverenumą ir teritorinį vientisumą; primena, kad galimas šios problemos sprendimas gali būti pagrįstas dabartiniu Kaliningrado apskrities modeliu;
11. pakartoja smerkiantis iš anksto suplanuotą ir nepateisinamą Azerbaidžano išpuolį prieš Kalnų Karabacho armėnus ir regione pasilikusius žmones; ragina Azerbaidžano valdžios institucijas leisti Armėnijos gyventojams saugiai grįžti į Kalnų Karabachą ir suteikti tvirtas garantijas dėl jų teisių apsaugos; reikalauja apsaugoti armėnų kultūros, istorijos ir religijos paveldą Kalnų Karabache laikantis UNESCO standartų ir Azerbaidžano tarptautinių įsipareigojimų;
12. pabrėžia, kad Armėnijos pabėgėliai turi teisę grįžti į Kalnų Karabachą; palankiai vertina tai, kad Azerbaidžano policija nuo to laiko, kai 2023 m. rugsėjo mėn. jie išvyko, saugo jų namus ir kad Baku atidėjo šalies viduje perkeltų azerbaidžaniečių grįžimą į Chankendį ir kitas 2023 m. rugsėjo mėn. armėnų paliktas vietas; ragina Baku stiprinti šią apsaugą, kad būtų išvengta plėšikavimo atvejų; atkreipia dėmesį į tai, kad tuo atveju, jei kai kurie armėnai nuspręs negrįžti, abi šalys turės teisingai išspręsti nuosavybės teisių klausimą;
13. pabrėžia, kad Armėnija ir Azerbaidžanas šiuo metu yra kaip niekad priartėjusios prie taikos susitarimo, kuris galėtų suteikti galimybę ekonominei ir transporto integracijai

Kaukaze, besiplečiančiai į Europą vakaruose ir Vidurinę Aziją rytuose, sudarymo;

14. reiškia viltį, kad, jeigu ilgalaikis taikos susitarimas bus greitai sudarytas, Armėnija galiausiai turės galimybę išsivaduoti iš regioninės izoliacijos ir užmegzti diplomatinius santykius su Turkija ir Azerbaidžanu ir dėl integracijos į šį regioną gauti ekonominės naudos ir naudos vystant prekybą; ragina ES ir jos partnerius remti šį procesą;
15. pabrėžia, kad Armėnija ir Azerbaidžanas turi sudaryti visapusišką taikos susitarimą; mano, kad vienintelis tvarus sprendimas – Azerbaidžanui ir Armėnijai palaikyti nuoširdų dialogą, ir ragina ES ir jos valstybes nares remti tokias pastangas, kurios turi apimti abipusį teritorinio vientisumo pripažinimą, Kalnų Karabache gyvenančių Armėnijos piliečių teisių ir saugumo garantijas ir likusių kalinių, įskaitant buvusių Kalnų Karabacho vadovų, paleidimą iš kalėjimo bei jų fiktyvių teismų nutraukimą; pabrėžia, kad būtina šių šalių kaimynystės stabilumo sąlyga yra ori ir ilgalaikė taika šiame regione, išlaikant abiejų šalių suverenitetą, nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą; yra susirūpinęs dėl kai kurių lyderių ir įtakingų regiono subjektų bandymų pasinaudoti dabartine padėtimi, kurie galėtų sukelti grėsmę trapioms taikos perspektyvoms;
16. ragina ES civilinę misiją Armėnijoje (EUMA) atidžiai stebėti besikeičiančią saugumo padėtį šalyje, teikti skaidrias ataskaitas Europos Parlamentui ir aktyviai prisidėti prie pastangų išspręsti konfliktą; ragina ES ir jos valstybes nares stiprinti EUMA įgaliojimus, didinti jos apimtį ir ilginti trukmę;
17. ragina Sąjungos vyriausiąjį įgaliotinį užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pirmininko pavaduotoją ir Europos išorės veiksmų tarnybą toliau remti Armėniją, pasitelkiant Europos taikos priemonę, visų pirma siekiant stiprinti jos gynybos nuo hibridinių grėsmių pajėgumus, kad jos saugumo erdvė būtų išplėsta už CSTO ribų; palankiai vertina ES ir Armėnijos politinio ir saugumo dialogo užmezgimą ir jo antrąjį posėdį, surengtą 2023 m. lapkričio 15 d.; ragina pradėti reguliarias Armėnijos ir Europos Sąjungos konsultacijas saugumo ir gynybos klausimais, suteikiant platformą visiems su saugumu susijusiems klausimams spręsti;
18. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Europos Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tarybai, Komisijai, Armėnijos vyriausybei ir prezidentui, Azerbaidžano vyriausybei ir prezidentui, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos generaliniam sekretoriui, Europos Tarybos generaliniam sekretoriui, UNESCO generaliniam direktoriui ir Jungtinių Tautų generaliniam sekretoriui.